

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

à Casu XXXVII usque ad Casum LXXV. inclus. exhibens Materiam de Restitutione, de Contractibus, de Religione & Vitiis eidem oppositis

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1752

VD18 13475452-001

Casus LVIII. De Cambio, Locato, & Conducto.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39820

CASUS LVII.

De Cambio, Locato, & Con-
ducto.

K Radus varia init cambia : 1. Manuale. 2. Litterale. 3. Reale. 4. Siccum. 5. Francofurtense. 6. Ex cambio aliquid accipit, est pecunia eius sint otiosa. 7. Aliquando plus, aliquando minus exigit, & contra prohibitionem Principis cambisatur. 8. Ejus famuli pecunias pro dominoreceptas, vel aliis solvendas permutant, iisdem cambisantur. 9. Domus, agros elocat. 10. Sed expensas rei locata ferre renuit, nec tempore sterilitatis depachtâ aliquid remittit. 11. 12. 13. Conductorrem ante tempus ejicit, operam suam pluribus locat. 14. Famulis, quia ante tempus servitium suum deseruerunt, vel ab ipso dimissi sunt, nihil solvit. 15. Vel saltem subtrahit tempus absentia & agritudinis, & tempus, quo ipse eis operas assignare noluit, vel non potuit. 16. Locationes sui antecessoris retrahat. 17. 18. 19. Et pretium ob rei locata meliorationem auget. Pro Resol.

QUÆR. I. Quid, & quotuplex sit cambium ?

- I. R. 1. Cambium est permutatio pecuniæ cum lucro illius, qui in gratiam alterius pecuniam permutat; qui petit cambium, vocatur cambiarius, qui dat, vocatur cambisor, hic contractus perficitur mutuâ pecuniæ traditione, distinguitur præcipuè à mutuo, quòd in mutuo detur pecunia præsens pro futura; & quia pecunia futu-

habere omne periculum, damnum, lucrum celsius, aut alius titulus, non minus valet quam præsens, ideò in mutuo nihil supra summam mutuatam peti potest; in cambio autem datur pecunia vel præsens pro præsenti, sed in aliâ specie, vel in alio loco, & propterea lucrum licitè accipi potest, uti jam dicitur.

2. Cambium præcipuè est quadruplex: 2.

1. Cambium manuale, cambium per litteras, cambium reale, cambium siccum, vel fictum.

1. Cambium manuale, quod etiam minutum dicitur, est, quando in præsenti de manu ad manum pecunia permutatur, v. g. major pro minori, argentea pro aureâ, nova pro antiquâ, patria pro peregrinâ, &c. Hoc cambium est licitum, cum modo servetur justum cambii pretium à lege, et communi prudentum æstimatione taxatum; ratio est, quòd industria, quam habet cambsorum habenda, & numeranda omnis generis pecunia, sit prætio æstimabilis, cambsario utilis; item pecunia est magis commoda ad hunc vel illum locum, ad has, vel illas merces, faciliùsque huc vel illuc transferri potest: ergo pro hoc justè aliquid exigipotest.

2. Cambium per litteras, seu ad locum pariter licitum est, cum scilicet cambsorum hinc Coloniae recipit pecuniam, quam per suum correspondentem obligatur solvere v. g. Romæ erga certum personam. Ratio est, quòd hoc casu cambsorum pecuniam cambsarii suo periculo & industriâ virtuate transferat Romam, hoc autem est utile, & prætio æstimabile, sicut si operam suam locaret ad deferendam pecuniam Caji suo periculo personam Romam, posset exigere pretium operæ &

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom II.

& periculo æquipollens, sic & nunc pretium æquivalens virtuali translationi, quod tamen semper minus esse debet, quàm si réaliter transferretur.

4. 3. Justum pariter est cambium reale, quo cambior in loco, ubi est, v.g. Colonia, dat pecuniam cambsario refundendam alibi, v.g. Romæ, ubi cambsarius pecunias habet, pro nunc autem hîc indiget Colonia. Ratio est, quia tunc cambior tantundem facit, ac si pecuniam Caji Româ transferret Coloniam, eique præsentem fisteret, quod certè est pretio dignum.
5. 4. Cambium ficcum, seu fictum est, quando fingitur aliquid ultrà sortem accipi ratione cambii, & reverà accipitur ex puro mutuo, adeoque est usura; ut si indigeas pecuniâ Colonia, & cambior non velit eam dare nisi Francofurti, ubi scit, te non habere nummos, neque correspondentem, ut sic cogaris dare pretium cambii pro tali loco. Ejusmodi cambium videtur esse, quod vocatur Placentinum, vel Vesuntinum, ita dictum ab urbibus, in quibus primò practîcari cœpit; fit autem hoc modo: Titius Vesuntii à cambsore accipit 100. cum obligatione reddendi 110. Colonia, ubi Titius nec pecuniam, nec correspondentem habet, petit igitur, ut cambior agat cum suo Factore, quem habet Colonia, ut debitum Titii in se suscipiat, sibi que per novas cambiales injungat solvere nomine suo cambsori Colonia 120. quod vocatur cambium cum recambio, quam praxin tanquam scandalosam, & charitati manifestè repugnantem damnant Pius IV. apud *Cherub.* & Pius V. apud *Nav. c. 17. num. 200.* Ratio est, quod

line justo titulo bis à Titio exigatur pretium cambii; titulus enim, qui præstenditur, est virtualis translatio pecuniæ, sed hîc pecunia Titii Coloniâ virtualiter non transfertur Vesuntium, quia Titius ibidem nullam pecuniam, nec correspondentem habet, nec ibi pecuniâ indiget, ut supponitur: ergo.

5. Cambium Francofurtense exercetur in 6. hanc modum: Cambsario exigenti cambium ad nundinas Francofurt. cambsior prior numerat pecuniam, v. g. Coloniæ, eâ lege, ut cambsarius suis sumptibus eandem in nundinis Francofurtensibus rependat cum auctuario, & quidem eò maiore, quò longiùs absunt nundinæ; hoc cambium, si non adsint alii tituli extrinseci, v. g. lucrum cessans, damnum emergens, periculum fortis, *Suar. Lug. Platel.* aliique vocant usurarium. Rationem dant, 1. quia hîc non est virtualis translatio pecuniæ, au locatio operæ ad transpositionem, quia cambsarius ipsemet eam Francofurtum transfert. 2. Si non adsit titulus extrinsecus, videtur aliquid accipi purè ratione dilatae solutionis, vel distantia temporis; quò enim plus distant nundinæ, eò plus accipitur: sed accipere aliquid ratione dilatae solutionis est usurarium, ut patet ex *c. consult.*, *c. in civitate de usuris*: ergo. Contra *Molin. Less. Laym. hic num. 9.* & alii apud *Castrop. d. 7. p. 7. num. 3.* probabiliùs docent, cambium Francofurtense esse justum, nec continere usuram, quia pecunia ante nundinas plus valet, quàm tempore nundinarum; nam ubi est major pecuniæ inopia, & lucrandi opportunitas, ibi pecunia pluris æstimatur, atque quò magis distant nundinæ, eò major est inopia pecuniæ, majorque opportunitas lucrandi;

in nundinis enim est abundantia pecuniarum, ideoque tunc minus valent, quam tribus mensibus antecedenter; nam pecuniæ se hinc habent velut merces, quæ, cum abundantes sunt, & paucos habent emptores, vilescunt; sicut ergo sine usurâ possum mutuò dare, & repetere pecuniam secundum valorem, quem nunc habet, quamvis sciam post tres menses, quando pecunia est redenda, valorem esse diminuendum; cum ille valor, quem pecunia pro nunc habet, sit meus; sic & in cambio Francofurtensi possum petere valorem pecuniæ traditæ, quem habet pro nunc, quamvis ex post sit diminuendus, ita ut tempore nundinarum 103. fortè plus non valeant, quam ante tres menses 100. Unde patet, in cambio Francofurt. non accipi aliquid ratione virtualis translationis pecuniæ, aut ratione dilatæ solutionis, sed propter majorem pecuniæ valorem, quem habet communi æstimatione ante nundinas, qui titulus iustus est. Et bene monet *Laym.* quòd cambia inter mercatores recepta etsi sæpè dissuaderi, non tamen facillè damnari debeant in iustitiæ.

QUÆR. II. Quid ampliùs notandum sit circa cambium?

7. R. seq. 1. Iustitiæ cambii non obstat, quòd cambioris pecuniæ, quas ad tuam petitionem tibi hinc Coloniae solvit, ipsi fortè sint otiosæ, e contra Romæ, ubi tu ei solvere debes, valde indigeat, ideoque quasi duplum, vel triplum lucrum reportet; nam hoc est per accidens, spectatque ad bonam ejus fortunam; sufficit namque, quòd tibi præster obsequium pretio æstimabile; sic si quis petat à te, ut ejus equum erga pretium reducas Coloniae, potes acceptare pretium, quamvis

tu ob propria negotia alias debuisses equum pro-
prios expensis conducere.

2. Pretium cambii debet esse justum attentis 8.
circumstantiis; nam in cambio minuto, quò pe-
cunia est melior, utilior, & comparatu difficilior,
majus potest esse pretium; in cambio locati &
reli, quò major est loci distantia, translatio pe-
culiosior, pecunia rarior, &c. eò majus lucrum
peti potest. Si justum servetur pretium, non vide-
tur esse mortale contra prohibitionem Magistra-
tus cambiare, nisi id cedat in damnum notabile
Communitatis, ut si bonæ pecuniæ exportarentur
extra patriam, viliores verò importarentur; tunc
contractus facilè fiet mortale, aliàs ad summum venialis
obediencia, *Spor hic à num. 43.*

3. Quæstores Principum, famulà, aut Offici- 9.
arios, si pecuniis domini ludant, cambiant, aut
inter negociando aliquid lucrentur, fiunt domi-
nii lucri, modò id faciant suo & non domini
periculo; quia hic fructus est industrialis, nec
peccant contra justitiam, si dominus rationabili-
ter creditur esse contentus, & creditoribus domi-
ni, quibus viliores species pecuniarum solvunt,
meliores non debeantur, nec dominus ob vilio-
res species cogatur merces cariùs solvere, uti sæpè
contingit; aut dominus velit creditoribus certas
meliores species solvi, sive ex amicitia sive ex
specie ulterioris mercimonii; tunc enim creditores
habent jus ad eas, nec potest præsumi consensus
Domini, aut creditorum. Item si servus pro do-
mino suo pecunias recipiens, eas permutet in vilio-
res, domino injuriam facit; quamprimùm enim
eas acceptârat, erant domini: ergo eo invito in
monetam viliores commutari non poterant.
Lag. d. 28. an. 24.

Q 3

QUÆR. III.

QUÆR. III. Quid circa locatum, ejusque obligationes?

10. R. 1. Locatum est contractus, quo alicujus rei vel personæ usus aut fructus ad tempus conceditur erga pretium. Dixi, quo alicujus rei vel personæ, quia non tantum res immobiles, ut agri, vineæ, domus, &c. sed etiam mobiles, ut equi, vaccæ, &c. imò opera & industriæ personarum erga pretium elocari possunt; qui concedit fructum vel usum rei, vocatur elocator, qui accipit, vocatur conductor.

11. R. 2. Obligationes elocatoris sunt sequentes:

1. Debet aperire vitia nociva rei, quæ ejus usum aut fructum impediunt, ut si ager ex natura sua sit sterilis, domus sit ruinosa, peste infecta, aut spectris horrida, pascua ferant herbas nocivas, &c. aliàs debet conductori stare de damno; hinc si equum sese in aquam mittere solitum locavit, tenetur merces exinde vitiatas refarcire, si conductorem non monuit; si tamen ipse vitium ignoraverit, tantum tenetur reddere pretium elocationis, si alter re locatâ utiliter uti non potuit, non verò ad alia damna, l. 19. ff. de locato & cond. Molin. Bonac. apud Reiffenst. l. 3. Decret. t. 18. n. 36.

2. Tenetur ad expensas pro reparatione & conservatione rei, item ad onera rei imposita, ut vectigalia, contributiones, census, &c. possunt tamen per speciale pactum imponi conductori, sed tunc pensiones annuæ proportionaliter minui debent.

3. Periculum rei incumbit locatori, tanquam ejus domino, si pereat sine culpa conductoris, qui si sit in mora rem tradendi, vel ad alium usum adhibeat, quam concessa est, conductori perit.

4. Si ob sterilitatem, incursum hostium, vel grandinem, inundationem, &c, conductor circa suam culpam nullos vel exiguos fructus ex re conducta percipiat, debet locator pachtam vel pretium locationis ex toto vel ex parte remittere, iuxta consuetudinem patriæ ad arbitrium prudentium, ut ex jure probat *Abb. Less. l. 2. c. 24. n. 15. Pyr. l. 3. t. 18. n. 4.* nisi aliter sit conventum, aut sterilitas sit exigua, vel compensetur fertilitate alterius.

1. Non potest conductorem invitum private locatâ ante terminum præfinitum, nisi in his casibus: 1. Si in re malè versetur, v. g. non colendo agrum, arbores cædendo, &c, aut in domo detineat homines malæ famæ cum scandalo publico, tunc enim ante terminum elocationis ejici possit, & nihilominus pensionem solvere tenebitur usque ad terminum elocationis, si locator ipsum conductorem habere non possit; quia hoc damnum tunc oritur ex culpa conductoris. 2. Si per biennium pensiones non solvat. 3. Si ipse locator ex improvise re pro se, vel proximè committis æqualiter vel magis indigeat. 4. Si res v. g. domus debeat reparari necessario, & id altero inhabitante fieri non possit. Ita *cit. jur. Pyr. à. n. 12. Reiffenst. à. n. 57.*

3. Obligaciones conductoris sunt: 1. Solvere pensionem, vel mercedem tempore & loco im-
13.
vel explicitè convento.

2. Tenetur facere aliquas expensas non quidem pro reparanda vel conservandâ rei substantia, ad has enim obligatur locator, ut superius dixi, sed expensas necessarias ad percipiendos fructus, ut cultivare agros, vineas, stercorare, serere, metere, &c.

Q 4

3. De-

3. Debet finito locationis tempore rem reddere totam integramque, aliàs tenetur de damno, in quantum res sua culpâ deteriorata vel vitiata fuit. *Anth. cit.*

14. QUÆR. IV. Quid ampliùs hìc notandum circa obligationes locatoris, & locatarii seu conductoris?

ꝛ. Seq. 1. Qui pluribus operam suam in solidum locavit, v. g. plures petunt, ut pro iis feras litteras Coloniam, potes à singulis accipere integrum stipendium, nec teneris eis aperire, quòd jam ab aliis salariatus sis. Ratio est; quia opera tua singulis est æqualiter utilis; sic Procurator aut Agens causæ, pluribus suam operam locare potest, dummodo omnibus sufficiat; atque ita quotidie practicatur à Medicis & Causidicis, qui absque imminutione salarii operam suam pluribus elocant.

15. 2. Famulus vel alius, qui operam suam alteri elocavit, si ante tempus absque legitima causa discedat, perdit totum salarium. Econtrà si conductor famulum sine justa causa dimittat, vel famulus ob ejus savitiam, vel quia ad illicita allicit, spontè discedat, tenetur ei solvere totam mercedem, intellige, in foro externo post sententiam judicis; nam si famulus vel dominus exinde nullum damnum passi sint, eò quòd dominus æquè bonum famulum, & servus æquè bonum servitium statim invenerit, in foro conscientie merces solvi debet pro rata temporis, quia neuter damnum passus est. *Azor. Fillint. Less. Reiffensst. n. 90.*

16. 3. Si servus, artifex, &c. qui operam alteri elocavit, ab illo opere ad tempus impeditus fuerit, ob causam tenentem se ex parte servi, v. g. ab-

obit ad sepeliendos vel visitandos parentes, ad
prosequendam suam litem, potest ei pro ratâ ab-
sentiæ subtrahi salarium; idem tenet, si infirmus
herit, nisi aliter sit conventum, vel consuetudo
contraria, uti est respectu Officialium, vel
Consiliariorum Principis, aut morbus tantum sit
ad unum alterumve diem, tunc enim, nisi ope-
rarii sint diurni, æquitas suadet, ut propter ta-
lem morbum nihil subtrahatur, *Nav. man. c. 17.*
num. 108. Azor. Less. l. c. nu. 7. Reiffenst. num. 97.
Ratio est, quod merces tantum detur propter
operas conductas, si ergo hæ non præstentur ex
defectu famuli, nec debetur merces. Econtrà si
ex defectu Domini famulus ab opera cessarit, eò
quod ei Dominus operas assignare noluerit, vel
non potuerit, & interim servus æquali mercede
operas suas alteri non locavit, tota merces ei sol-
venda est, *arg. leg. 38. ff. de locato. l. 2. ff.*
de his, qui. Ratio est, quia sicut servo non de-
betur merces, si ex suo defectu non præstet ope-
ram conductam, sic econtrà si id contingat ex de-
fectu Domini, debetur ei merces integra, *Lug.*
l. 29. sect. 3. Carpzov. p. 3. decis. 164. Leuv.
346.

4. Qui succedit in bona alterius tanquam hæ-
res, seu successor universalis, tenetur stare con-
tractui elocationis factæ à suo prædecessore, quia
facit cum eo unam in jure personam; ergo con-
tractus, ex quibus defunctus obligabatur, etiam
ipsum hæredem obligant, nisi expressè tantum
facti sint ad tempus vitæ. Item pupillus debet stare
locationi factæ à suo Tutore; Tutor, Prælatas,
Beneficiarius stare locationi, emptioni, aliisque
contractibus initis à suis prædecessoribus. Econtrà
successor particularis, ut legatarius, donatarius,
emp-

Qs

emptor, rem legatam, emptam, donatam non tenetur relinquere sub priore conductore, sed potest alteri elocare, nisi specialiter conventum esset, ut res elocata maneret sub eodem conductore, etiam in casu, quo alium Dominum esset habitura; imò quamvis non adsit talis conventio, emptor non poterit expellere conductorem cum gravius damno, privando v. g. eum fructibus, quos suo labore & expensis seminavit in agro conducto.

18. 5. Sicut successor particularis v. g. emptor eicere potest conductorem, sic & ille potest spontè cedere; quia huic ex contractu non est obligatus. De cætero, si conductor sine iustâ causâ ante terminum elocationis rem conductam, v. g. domum, derelinquat, debet vel novum conductorem accipere, qui Domino pensiones solvat, vel ipse solvere, etiam si domum non inhabitet.

19. 6. Si ager ob cæli clementiam, aut intrinsicam & naturalem meliorationem per plures annos fiat fructuosior, pensiones augeri poterunt, secus, si ob solam industriam coloni; hæc enim industria, cum non spectet ad Dominum, sed colonum, propterea pensio augeri non debet.

